

Міністерство освіти і науки України
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут управління та адміністрування
Факультет життєдіяльності, природокористування і туризму

Кафедра туризму

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання практичних робіт
та завдань для індивідуальної і самостійної роботи
з дисципліни

“Географія туризму”

для студентів спеціальності 6.140103 “Туризм”
денної форми навчання

Укладач: Алешугіна Н.О., к.е.н., доц.;

Чернігів 2015

Методичні вказівки до практичних та семінарських занять та завдання для індивідуальної і самостійної роботи з дисципліни “Географія туризму” для студентів спеціальності 6.140103 “Туризм” денної форми навчання / Укл.: Алешугіна Н.О. – Чернігів: ЧНТУ, 2015. – 21 с.

Розробник: к.е.н., доц. Алешугіна Н.О.

Рецензент:

Барановський М.О., зав. кафедрою географії Ніжинського державного університету ім. М.Гоголя

Затверджено на засіданні кафедри туризму протокол № 2 від 31 серпня 2015 року

ВСТУП

Методичні вказівки до виконання практичних робіт та завдань для індивідуальної і самостійної роботи з дисципліни “Географія туризму” розроблено відповідно до навчальних планів спеціальності та програми навчальної дисципліни.

Головною *метою* викладання дисципліни є отримання майбутніми фахівцями сфери туризму професійних знань у сфері теорії і методології географічних досліджень, туристичного ресурсознавства, формування фахового світогляду щодо територіальної організації та умов розвитку спеціалізованих видів туризму в регіонах та країнах світу.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні **знати**:

- теоретико-методологічні засади географії туризму;
- історію географічних досліджень туристичної діяльності;
- основні методи географічних досліджень, що застосовуються для вивчення туристичної діяльності;
- особливості сучасних міжнародних туристичних потоків, фактори, що впливають на кількісні та якісні зміни їх показників;
- основи туристичного ресурсознавства та застосування регіонального підходу до географічної характеристики природних та антропогенних туристичних ресурсів;
- тенденції розвитку різних видів рекреаційної діяльності в світі.

Студенти повинні **вміти**:

- орієнтуватися в географічному розташуванні рекреаційних ресурсів;
- характеризувати рекреаційні регіони світу;
- оцінювати рекреаційний потенціал певних територій;
- пояснювати зміни якісних і кількісних показників сучасних туристичних потоків;
- доводити необхідність раціонального використання рекреаційних ресурсів.
- використовувати різноманітні методи географічних досліджень в туризмі.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

	ТЕМИ	ГОДИНИ				
		ЛЕКЦІЇ	ПРАКТИК-НІ (СЕМІНАР-СЬКІ)	СРС	ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ	ЕСNS КРЕДИТИ
Змістовний модуль 1 Теоретичні та методологічні основи географії туризму						
1	Географія туризму як наукова дисципліна	2/1	2/-	7/7	30/25	1
2	Методологія та методика географічних досліджень в туризмі	-/1	-/-	8/8		
3	Географія туристських потоків, доходів та витрат	2/-	2/-	7/8		
ВСЬОГО ПО МОДУЛЮ 1		4/2	4/-	22/23	30/25	1
Змістовний модуль 2 Туристичні ресурси світу						
4	Природні туристичні ресурси світу	2/-	2/-	11/12	30/25	1
5	Антропогенні туристичні ресурси світу	2/-	2/-	11/13		
ВСЬОГО ПО МОДУЛЮ 2		4/-	4/-	22/25	30/25	1
Змістовний модуль 3 Географія спеціальних видів туризму						
6	Географія рекреаційних видів туризму	2/0,5	2/1	3/5	30/25	1
7	Географія активних видів туризму	2/0,5	2/-	3/5		
8	Географія культурно-пізнавального та подійного туризму	2/0,5	2/1	4/5		
9	Географія ділового та релігійного, сільського та екологічного видів туризму	2/0,5	2/-	4/6		
ВСЬОГО ПО МОДУЛЮ 3		8/2	8/2	14/21	30/25	1
ВСЬОГО		16/4	16/2	58/69	90/75	3

ПРАКТИЧНІ ТА СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

Змістовний модуль 1 Теоретичні та методологічні основи географії туризму

Заняття 1

Тема. Методологія та методика географічних досліджень в туризмі

Питання для обговорення:

1. Підходи до визначення туризму.
2. Туризм як складна соціально-еколого-економічна система
3. Географія туризму як наука.
4. Мета дослідження географії туризму
5. Історія розвитку географії туризму
6. Сучасні теорії та концепції географії туризму.
7. Методологічні підходи до географічних досліджень в туризмі.
8. Характеристика окремих методів збору географічної інформації
9. Метод класифікації. Класифікація країн світу за рівнем розвитку міжнародного туризму.
10. Типологічний метод. Туристична типологія країн світу
11. Картографічний метод та особливості його використання в географії туризму

Завдання:

Ознайомитись з методами класифікації та типізації. На контурну карту світу нанести основні групи країн за рівнем розвитку туризму та основні типи за рівнем розвитку ринку туристичних послуг

Країни за рівнем розвитку туризму

Центр

1 група – США

2 група – Канада, Великобританія, Іспанія, Франція, Італія, Швейцарія, Австрія, Німеччина, малі країни Європи, Японія

Напівпериферія

Мексика, країни Карибського басейну окрім Куби, Гаїті та Домініканської Республіки, Бразилія, Аргентина, Чилі, ПАР, Саудівські Аравія, Туніс, Португалія, Ірландія, Ісландія, Скандинавські каріни, Прибалтійські країни, Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина, Румунія, Словенія, Хорватія, Греція, Туреччина, Китай, Південна Корея, Таїланд, Малайзія, Індонезія, Австралія, Нова Зеландія,

Периферія

1 група – «просунута» Периферія – країни Центральної Америки, Гвіана, Гайана, Сурінам, Венесуела, Колумбія, Еквадор, Перу, Болівія, Парагвай, Ботсвана, Єгипет, Марокко, Іран, колишні республіки СРСР

2 група – глибока Периферія - інші

Основні типи країн за рівнем розвитку ринку туристичних послуг

А. Високоінтенсивні:

а) країни високого рівня економічного розвитку з переважанням міжнародного туризму *імпортного* спрямування, що є постачальниками туристів (США, Японія, Німеччина, Велика Британія, Нідерланди, Скандинавські країни, Ісландія);

б) країни високого рівня економічного розвитку з переважанням міжнародного туризму *експортного* спрямування, що переважно приймають туристів (Франція, Канада, Італія, Австрія, Швейцарія, малі держави Європи, Ізраїль, ПАР, Австралія, Нова Зеландія);

Б. Стабілізовані:

а) країни середнього рівня економічного розвитку з переважанням міжнародного туризму *експортного* спрямування, які переважно приймають туристів (Іспанія, Португалія, Кіпр, Мальта, Греція, Туреччина, Ірландія);

б) нові індустріальні країни, орієнтовані на розвиток іноземного туризму *експортного* спрямування (Мексика, Аргентина, Чилі, Бразилія, Уругвай, Південня Корея, Тайвань, Гонконг, Таїланд, Малайзія);

в) країн перехідного типу економіки з розвинутою ринковою структурою, де переважає міжнародний туризм *експортного* спрямування і які переважно приймають туристів (Польща, Угорщина, Чехія, Хорватія, Словаччина, Словенія, Прибалтійські країни);

В. Реформовані:

а) країни перехідного типу, що формують ринкові структури, де переважає міжнародний туризм *експортного* спрямування, які переважно приймають туристів (наприклад, Болгарія, Румунія);

б) країни перехідного типу, що формують ринкові структури і де переважає міжнародний туризм *імпортного* спрямування, які переважно постачають туристів (Росія, Україна, Казахстан, Закавказькі країни);

в) країни централізовано керованої економіки з елементами ринкової та централізованої планової економіки, які орієнтовані на активізацію участі в міжнародному туризмі за рахунок нарощування *експорту* туристичних послуг (Китай, Куба);

Г. Акумуляючі:

а) країни, що розвиваються з середніми можливостями економічного розвитку, орієнтованими на посилення участі в міжнародному туризмі за рахунок нарощування *експорту* послуг (Індія, Шрі-Ланка, країни Центральної Америки, Єгипет, Туніс, Марокко);

б) країни, що розвиваються, з домінуванням іноземного туризму, які приймають туристів і де туризм є однією з провідних галузей економіки (Танзанія, країни Карибського басейну, острівні країни Індійського океану);

в) країни-експортери нафти, орієнтовані на посилення участі в міжнародному туризмі за рахунок нарощування *експорту* послуг (ОАЕ, Кувейт, Ірак, Іран, Алжир, Лівія, Венесуела);

г.) країни-експортери нафти, які *імпортують* туристичні послуги (Саудівська Аравія, Ємен, Оман)

д) найменш розвинені країни, які практично не приймають участі в міжнародному туризмі, а експорт послуг пов'язаний з дією іноземного капіталу (країни Південно-Східної Азії, окрім НК, більшість країн Центральної Африки).

Рекомендована література:

[5-7, 14 – основна; 3, 16-18, 20, 25 - додаткова]

Заняття 2

Тема. Географія туристських потоків, доходів та витрат

Питання для обговорення:

1. Особливості розвитку туризму в туристичних регіонах світу
2. Сучасні закономірності просторового розподілу туристичних потоків, туристичних інвестицій та трудових ресурсів
3. Географічна характеристика туристичних доходів та витрат

Завдання:

1. На контурну карту нанести туристичні регіони та райони згідно районування, ЮНВТО (табл.1):

Склад туристичних регіонів та районів світу (за ЮНВТО)

<i>Європейський</i>	<i>Азійсько-Тихоокеанський</i>	<i>Африканський</i>	<i>Американський</i>	<i>Близькосхідний</i>
Північна Європа	Північно-Східна Азія	Північна Африка	Північна Америка	Бахрейн
Велика Британія	Гонконг	Алжир	Канада	Єгипет
Данія	Китай	Марокко	Мексика	Ємен
Ірландія	Макао	Судан	США	Ірак
Ісландія	Монголія	Туніс	Карибський басейн	Йорданія
Норвегія	Північна Корея	Африка на південь від Сахари	Ангілья	Катар
Фінляндія	Республіка Корея	Ангола	Антигуа і Барбуда	Кувейт
Швеція	Тайвань	Бенін	Аруба	Ліван
Західна Європа	Японія	Ботсвана	Багами	Лівія
Австрія	Південно-Східна Азія	Буркіна-Фасо	Барбадос	Об'єднані Арабські Емірати
Бельгія	Бруней	Бурунді	Бермуди	Оман
Ліхтенштейн	В'єтнам	Габон	Британські Віргінські Острови	Палестина
Люксембург	Індонезія	Гамбія	Віргінські Острови (США)	Саудівська Аравія
Монако	Камбоджа	Гана	Гаїті	Сирія
Нідерланди	Лаос	Гвінея	Гваделупа	
Німеччина	Малайзія	ДР Конго	Гренада	
Франція	М'янма	Джибуті	Домініка	
Швейцарія	Сінгапур	Ерїтрея	Домініканська Республіка	
Центральна і Східна Європа	Таїланд	Ефіопія	Кайманові Острови	
Азербайджан	Філіппіни	Замбія	Куба	
Білорусь	Океанія	Зімбабве	Кюрасао	
Болгарія	Австралія	Кабо Верде	Мартініка	
Вірменія	Вануату	Камерун	Монтсеррат	
Грузія	Гуам	Кенія	Пуерто Ріко	
Естонія	Кірібаті	Коморські Острови	Ст.-Вінсент і Гренад.	
Казахстан	Маріанські Острови	Конго	Сент-Кітс і Невіс	
Киргизстан	Маршалові Острови	Кот Д'Івуар	Сент-Люсія	
Латвія	Мікронезія	Лесото	Сент-Мартен	
Литва	Ніуе	Маврикій	Теркс і Кайкос	
Молдова	Нова Зеландія	Мавританія	Тринідад і Тобаго	
Польща	Нова Каледонія	Мадагаскар	Ямайка	
Росія	Острови Кука	Малаві	Центральна Америка	
Румунія	Палау	Мозамбік	Беліз	
Словацьчина	Папуа – Нова Гвінея	Намібія	Гватемала	
Таджикистан	Самоа	Нігер	Гондурас	
Туркменістан	Самоа (США)	Нігерія	Коста Ріка	
Угорщина	Соломонові Острови	ПАР	Нікарагуа	
Узбекистан	Тонга	Реюньон	Панама	
Україна	Тувалу	Руанда	Сальвадор	
Чехія	Фіджі	Сан Томе і Прінсіпі	Південна Америка	
Південна Європа	Французька Полінезія	Свазіленд	Аргентина	
Албанія	Південна Азія	Сейшели	Болівія	
Андорра	Бангладеш	Сенегал	Бразилія	
Боснія-Герцеговина	Бутан	Сьєра Леоне	Венесуела	
Греція	Індія	Танзанія	Гвіана	
Ізраїль	Іран	Того	Еквадор	
Іспанія	Мальдіви	Уганда	Колумбія	
Італія	Непал	ЦАР	Парагвай	
Кіпр	Пакистан	Чад	Перу	
Македонія	Шрі-Ланка		Суринам	
Мальта			Уругвай	
Португалія			Французька Гвіана	
Сан Маріно			Чилі	
Сербія				
Сербія і Чорногорія				
Словенія				
Туреччина				
Хорватія				

2. За даними таблиці 2 зобразити графіки динаміки турпотоків за туристичними регіонами світу. Зробити висновки.

Потужність міжнародних туристичних потоків, млн. осіб

	1990	1995	2000	2005	2010	2014
Європейський	265,700	315,100	395,900	441,500	474,755	581,769
Північна Європа	31,600	40,100	45,700	52,800	56,125	71,348
Західна Європа	108,626	112,184	139,658	142,689	153,847	174,485
Центральна і Східна Європа	31,500	60,100	69,700	87,900	95,676	121,006
Південна Європа	93,900	102,700	140,800	158,100	169,107	214,870
Азійсько-Тихоокеанський	56,138	82,747	111,372	145,491	204,439	263,305
Північно-Східна Азія	26,367	41,256	58,276	79,412	111,508	136,276
Південно-Східна Азія	21,469	29,173	37,763	48,309	69,886	96,715
Океанія	5,152	8,085	9,247	10,157	11,566	13,206
Південна Азія	3,150	4,233	6,086	7,613	11,479	17,108
Близькосхідний	9,630	13,704	24,183	39,023	60,271	51,041
Африканський	15,231	20,433	28,284	37,312	49,738	55,799
Північна Африка	8,398	7,271	10,240	13,730	18,756	19,819
На південь від Сахари	6,400	11,500	16,000	20,900	30,982	35,863
Американський	92,804	109,029	128,164	125,739	150,707	180,965
Північна Америка	71,744	80,663	91,506	85,854	99,183	120,376
Карибський басейн	11,392	14,024	17,086	18,091	20,024	22,446
Центральна Америка	1,945	2,611	4,346	5,740	7,940	9,592
Південна Америка	7,722	11,731	15,227	16,054	23,561	28,551

3. За даними таблиці 2 та 3 визначити інтенсивність туристичних потоків за туристичними регіонами та районами світу (за 2014 р.). Зробити висновки.

Таблиця 3

Кількість населення за туристичними регіонами та районами світу, млн. осіб

	2014
Європейський	903,853
Північна Європа	92,899
Західна Європа	190,115
Центральна і Східна Європа	382,625
Південна Європа	238,214
Азійсько-Тихоокеанський	3951,988
Північно-Східна Азія	1556,27
Південно-Східна Азія	595,612
Океанія	37,913
Південна Азія	1762,193
Близькосхідний	193,913
Африканський	958,626
Північна Африка	113,585
На південь від Сахари	845,041
Американський	947,6
Північна Америка	464,99
Карибський басейн	41,631
Центральна Америка	42,977
Південна Америка	398,002

Рекомендована література:

[5-7, 14 – основна; 3, 16-18, 20, 25 - додаткова]

Змістовний модуль 2 Туристичні ресурси світу

Заняття 3

Тема. Природні туристичні ресурси світу

Питання для обговорення:

1. Характеристика природних туристичних ресурсів світу першого порядку
  - 1.1 Кліматичні рекреаційні ресурси

- 1.2 Водні рекреаційні ресурси
- 1.3 Гідромінеральні рекреаційні ресурси
- 1.4 Ландшафтні рекреаційні ресурси
2. Характеристика природних туристичних ресурсів другого порядку
  - 2.1. Рельєф
  - 2.2 Біотичні ресурси
3. Природні туристичні ресурси регіонів світу

Завдання:

Порівняти забезпеченість окремих європейських країн річковими рекреаційно-туристичними ресурсами (таблиця 4).

Таблиця 4

Країна	Площа країни, тис.км ²	Річки	Довжина річки у межах країни, км	Загальна довжина річки, км
Швейцарія	41,3	Рейн	375	1233
		Аре	295	295
		Рона	264	812
		Рьойс	164	164
		Лінт/Лімнат	73	73
		Зане	126	126
		Тур	134,6	134,6
		Інн	104	517
		Тічіно	91	248
		Емме	80	80
		Ду	74	453
Данія	43,1	Бірс	73	73
		Гудено	176	176
		Сторо	104	104
		Варде	100	100
		Віда	99	99
		Скери-О	94	94
		Суса	83	83
		Оденсе-О	60	60
Угорщина	93,0	Конгео	50	50
		Тиса	579	965
		Дунай	417	2960
		Задьва	160	160
		Раба	160	250
		Іпель	145	233
		Драва	143	720
		Зала	139	139
		Кьорьош	138	580
		Шайо	123	229
		Шио	121	121
Горнад	118	286		

Порядок виконання роботи:

1. Визначити категорію річок. Малою вважається річка, загальна довжина якої 10-100 км, середньою – 100-500, великою – понад 500 км.
2. За зразком таблиці 5 обрахувати ширину акваторії річки і ширину актуальної смуги річки (рекреаційної території). Заповнити таблицю.

Ширина акваторії річки впливає на можливості розвитку водно-спортивного туризму, (використання акваторії для яхтингу, катання на катерах і маломірних човнах, дайвінгу), ширина актуальних смуг впливає на організацію купально-пляжної рекреації (використання пляжів і акваторій).

Таблиця 5

Зразок заповнення таблиці оцінки гідроресурсів

Найменування водойми*	Категорія**	Довжина, км	Площа акваторії, км ² .	Площа актуальної смуги, км ²	Загальна площа рекреаційних територій, км ²
1	2	3	4	5	6
р. Швидка	М	<i>A</i>	<i>A*0,05</i>	<i>A*0,1</i>	$\Sigma 4+5$
р. Сніжна	С	<i>B</i>	<i>B*0,1</i>	<i>B*0,3</i>	$\Sigma 4+5$
р. Дніпро	В	<i>C</i>	<i>C*0,5</i>	<i>C*0,5</i>	$\Sigma 4+5$
					Сума

Примітка: * Мала, середня, велика річка позначаються буквами М, С, В.

3. Визначити частку площі гідрологічних ресурсів у загальній площі країни (таблиця 4).
4. Дати оцінку та порівняти забезпеченість гідрологічними ресурсами країн Європи (таблиця 6).

Таблиця 6

Бальна оцінка частки гідрологічних ресурсів в загальній площі території.

Кількість балів	$O_{г.р.}\%$
1 бал	1,0- 5,0
2 бали	5,1 - 10,0
3 бали	10,1- 15,0
4 бали	15,1-20,0
5 балів	понад 20 %

Рекомендована література:
[9, 14, 17 - основна]

Заняття 4

Тема. Антропогенні туристичні ресурси

Питання для обговорення:

1. Китайська цивілізація: особливості світогляду, вірувань, культури. Її значення для людства.
2. Японська цивілізація: особливості світогляду, вірувань, культури. Її значення для людства.
3. Індуїстська цивілізація: особливості світогляду, вірувань, культури. Її значення для людства.
4. Ісламська цивілізація: особливості світогляду, вірувань, культури. Її значення для людства.
5. Західна цивілізація: особливості світогляду, вірувань, культури. Її значення для людства.
6. Православна цивілізація: особливості світогляду, вірувань, культури. Її значення для людства.
7. Латиноамериканська цивілізація: особливості світогляду, вірувань, культури. Її значення для людства.

8. Африканська цивілізація: особливості світогляду, вірувань, культури. Її значення для людства.
9. особливості та поширення археологічних та архітектурних ресурсів.
10. Список усесвітньої спадщини ЮНЕСКО
11. Подійні ресурси: сутність та класифікація. Найбільш значущі подійні ресурси світу.

Завдання:

1. За даними таблиці 7 визначити рейтинг країн, які мають найбільше пам'яток усесвітньої спадщини, що увійшли до списку ЮНЕСКО.

Таблиця 7

Кількість пам'яток усесвітньої спадщини, що увійшли до списку ЮНЕСКО за країнами

Європейський		Азійсько-Тихоокеанський		Африканський		Американський		Близькосхідний	
Північна Європа		Північно-Східна Азія		Північна Африка		Північна Америка		Бахрейн	2
Велика Британія	28	Китай	47	Алжир	7	Канада	17	Єгипет	7
Данія	6	Монголія	3	Марокко	9	Мексика	32	Ємен	4
Ірландія	2	Північна Корея	2	Судан	2	США	22	Ірак	4
Ісландія	2	Республіка Корея	11	Туніс	8	Карибський басейн		Йорданія	4
Норвегія	7	Японія	18	Африка на південь від Сахари		Барбадос	1	Катар	1
Фінляндія	7	Південно-Східна Азія		Бенін	1	Гаїті	1	Ліван	5
Швеція	15	В'єтнам	8	Ботсвана	2	Домініка	1	Лівія	5
Західна Європа		Індонезія	8	Буркіна-Фасо	1	Домініканська Республіка	1	Об'єднані Арабські Емірати	1
Австрія	9	Камбоджа	2	Гана	2	Куба	9	Оман	4
Бельгія	11	Лаос	2	Гвінея	1	Сент-Кітс і Невіс	1	Палестина	2
Люксембург	1	Малайзія	4	ДР Конго	5	Сент-Люсія	1	Саудівська Аравія	3
Нідерланди	10	М'янма	1	Ефіопія	9	Центральна Америка		Сирія	6
Німеччина	39	Таїланд	5	Замбія	1	Беліз	1		
Франція	39	Філіппіни	6	Зімбабве	5	Гватемала	3		
Швейцарія	11	Океанія		Кабо Верде	1	Гондурас	2		
Центральна і Східна Європа		Австралія	19	Камерун	2	Коста-Ріка	4		
Азербайджан	2	Вануату	1	Кенія	6	Нікарагуа	2		
Білорусь	4	Кірібаті	1	Конго	1	Панама	5		
Болгарія	9	Маршалові Острови	1	Кот-Д'Івуар	4	Сальвадор	1		
Вірменія	3	Нова Зеландія	3	Лесото	1	Південна Америка			
Грузія	3	Палау	1	Маврикій	2	Аргентина	9		
Естонія	2	Папуа – Нова Гвінея	1	Мавританія	2	Болівія	7		
Казахстан	4	Соломонові Острови	1	Мадагаскар	3	Бразилія	19		
Киргизстан	2	Фіджі	1	Малаві	2	Венесуела	3		
Латвія	2	Південна Азія		Мозамбік	1	Еквадор	5		
Литва	4	Бангладеш	3	Намібія	2	Колумбія	8		
Молдова	1			Нігер	3	Парагвай	1		
Польща	14	Індія	32	Нігерія	2	Перу	12		
Росія	26	Іран	17	ПАР	8	Сурінам	2		
Румунія	7			Сейшели	2	Уругвай	1		
Словаччина	7	Непал	4	Сенегал	7	Чілі	6		
Таджикистан	2	Пакистан	6	Танзанія	7				
Туркменістан	3	Шрі-Ланка	8	Того	1				
Угорщина	8			Уганда	3				
Узбекистан	4			ЦАР	2				
Україна	7			Чад	1				

Чехія	12								
Південна Європа									
Албанія	2								
Андорра	1								
Боснія-Герцеговина	2								
Греція	17								
Ізраїль	8								
Іспанія	44								
Італія	50								
Кіпр	3								
Македонія	1								
Мальта	3								
Португалія	15								
Сан Маріно	1								
Сербія	4								
Сербія і Чорногорія	2								
Словенія	3								
Туреччина	13								
Хорватія	7								

2. За даними таблиці визначити групи країн з найбільшою, великою, середньою, малою та найменшою кількістю пам'яток усесвітньої спадщини, що увійшли до списку ЮНЕСКО. Створити картограму, на якій різним кольором зобразити ці групи країн.
3. За даними таблиці обрахувати кількість пам'яток усесвітньої спадщини, що увійшли до списку ЮНЕСКО за кожним туристичним районом та регіоном. Намалювати кругову діаграму, на якій зобразити частку кожного туристичного регіону в загальній кількості пам'яток.

Рекомендована література:
[9, 14, 17 - основна]

Змістовний модуль 3 Географія спеціальних видів туризму
Заняття 5

Тема. Географія рекреаційних видів туризму

Питання для обговорення:

1. Основні приморські курортні райони світу
2. Особливості просторового розподілу туристичних потоків у пляжно-відпочинковому туризмі
3. Особливості розвитку пляжного туризму в туристичних регіонах світу
4. Характерні риси круїзного туризму
5. Основні круїзні території світу
6. Річкові круїзи
7. Особливості лікувально-оздоровчого туризму
8. Види лікувально-оздоровчих курортів та їх поширення
9. Розвиток оздоровчо-лікувального туризму в туристичних регіонах світу

Завдання:

На контурну карту нанести основні круїзні території світу:

Аляскінсько-Канадську – порти узбережжя Тихого океану від м. Анкорідж до м. Сіетл

Схід Північноамериканського узбережжя - порти узбережжя Атлантичного океану від м. Щарлотаун до м. Нью-Йорк

Мексиканську Рів'єру – від Сан-Франциско (США) до Акапулько

Карибську – понад 40 портів на островах Карибського моря

Гавайську – порти Гавайських островів

Південно-Тихоокеанську – порти Австралії: Дарвін, Перт, Сідней, Мельбурн, Хобарт; порти Н.Зеландії та Океанії

Південно-Американську – Гуаякіль (Еквадор), Кальяо (Перу), Вальпараїсо, Пуерто-Монт, Пунта-Аренас (Чилі), Ушуая, Буенос-Айрес (Аргентина), Монтевідео (Уругвай), Сан-Паулу, Ріо-де-Жанейро (Бразилія), Сальвадор, Ресифі, Белен (Бразилія)

Антарктичну (порти західного узбережжя Антарктиди)

Північноєвропейську: Скандинавія - Норвезькі фіорди: порт Лонгйір (Шпіцберген), узбережжя Норвезького моря від м. Хаммерфест до м.Ставангер (Норвегія); Балтія – порти Санкт-Петербург, Гельсінкі, Таллінн, Мальме, Стокгольм, Осло, Гамбург, Амстердам, Копенгаген.

Середземноморську – понад 40 портів Середземного та Чорного морів;

Західно-Африканську – порти Фуншал (Мадейра), Лас-Пальмас (Канарські о-ви), Дакар, Фрітаун (Сьєрра-Леоне), Монровія (Ліберія).

Африкано-Індійську – Момбаса(Кенія), Занзібар (Танзанія), Порт-Луї (Маврикій), Мумбай, Мадрас (Індія), Коломбо (Шрі-Ланка), Мале (Мальдіви)

Далекосхідну - понад 45 портів узбережжя Японського, Філіппінського, Південно-Китайського, Яванського морів.

Рекомендована література:

[3, 5-7, 9, 16 - основна]

Заняття 6

Тема. Географія активних видів туризму

Питання для обговорення:

1. Спортивний та пригодницький туризм: співвідношення понять.
2. Особливості організації пригодницьких турів
3. Екзотичні “пригодницькі” райони Землі
4. Пішохідний туризм та його розвиток в різних регіонах
5. Гірський туризм (трекінг), альпінізм. Популярні гірські райони.
6. Гірськолижний туризм та його поширення у світі. Основні гірськолижні курорти.
7. Географія дайвінгу, рафтингу, джипінгу, сафари.

Завдання:

Замалювати орографічний профіль ділянки Великої Апалацької стежки, що проходить територією Національного природного парку Грейт-Смокі Маунтінс (США) (рис.1).

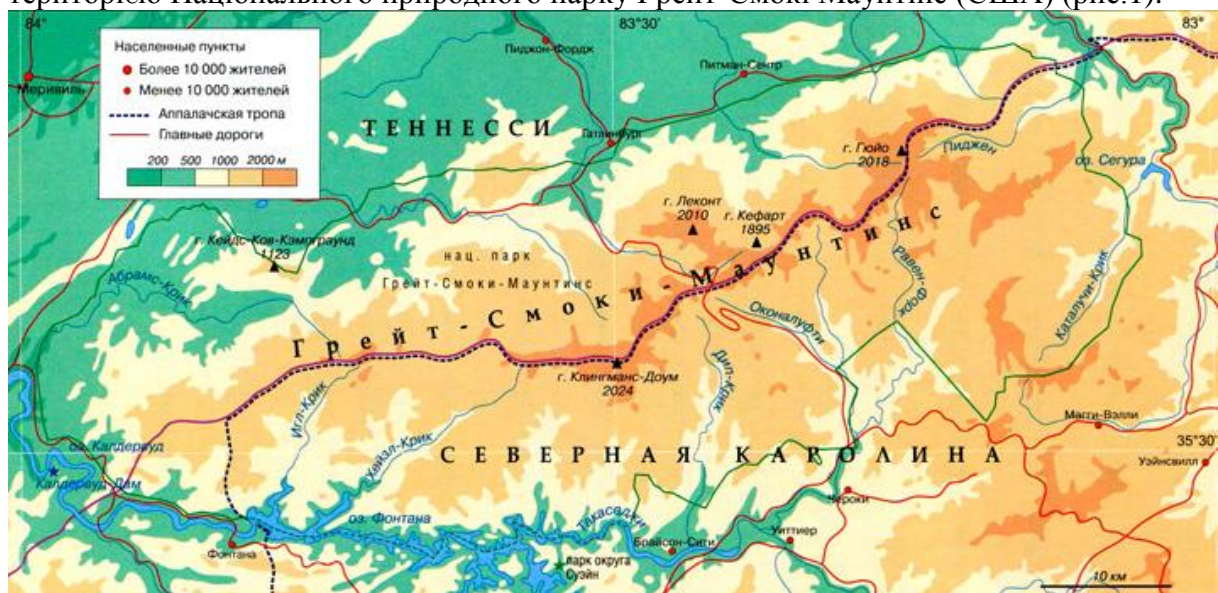

Рис.1 Велика Апалацька стежка на території НПП Грейт-Смокі_Маунтінс (США)

Рекомендована література:
[3, 5-7, 9, 16 - основна]

Заняття 7

Тема. Географія культурно-пізнавального та подійного туризму

Питання для обговорення:

1. Літературно-художній туризм. Приклади турів
2. Історико-археологічний туризм у світі
3. Військово-історичний туризм
4. Світові центри історико-архітектурного туризму
5. Релігійно-пізнавальний туризм
6. Основні дестинації культурно-етнографічного туризму
7. Природно-пізнавальний туризм
8. Подійний туризм

Завдання:

1. Розробити літературно-художній маршрут, присвячений улюбленій книжці чи автору (туристичний центр, пам'ятки (не менше 5), заклади розміщення та харчування, розваги).

Рекомендована література:
[3, 5-7, 9, 16 - основна]

Заняття 8

Тема. Географія ділового та релігійного, сільського та екологічного видів туризму

Питання для обговорення:

1. Сутність, значення та види ділового туризму
2. Географія бізнес-подорожей
3. Конгресово-виставковий туризм
4. Ін센див-туризм
5. Сутність релігійного туризму.
6. Районування світу за поширеними релігіями
7. Центри християнського паломництва
8. Центри паломництва мусульман
9. Центри буддійського паломництва
10. Інші релігійні центри

Завдання:

Нанести на контурну карту основні макрорегіон поширення релігій у світі та основні релігійні центри світу.

Рекомендована література:
[3, 5-7, 9, 16 - основна]

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Змістовний модуль 1 Теоретичні та методологічні основи географії туризму

Тема 1. Географія туризму як наукова дисципліна

Питання для самоконтролю:

1. Підходи до визначення туризму: функціональний, статистичний, системний. Туризм як складна соціально-еколого-економічна система, її структура.
2. Географія туризму як напрям наукових досліджень. Об'єкт, предмет, мета та завдання географії туризму.
3. Етапи розвитку географії туризму: хронологічні межі, причини наукових досліджень, основні наукові здобутки, персоналії.
4. Сучасні теорії та концепції географії туризму: теорія стадій економічного зростання, теорія периферії, теорія циклів еволюції туристичного простору, теорія двох туристичних секторів, модель сприйняття туристичного простору, концепція розвитку туризму як зустрічі культур, концепція самознищення розвитку туризму, концепція туристичної урбанізації.

Тема 2 Методологія та методика географічних досліджень в туризмі

Питання для самоконтролю:

1. Поняття про методологію та методологічний підхід. Класифікація методологічних підходів за різними ознаками. Діалектичний, емпіричний, теоретичний, кількісний, якісний, об'єктивний, суб'єктивний, просторовий, комплексний, системний та географічний підходи в географії туризму та їх коротка характеристика.
2. Методи збору географічної інформації. Вимоги до методів дослідження.
3. Методи класифікації в географії туризму. Класифікація країн світу за рівнем розвитку міжнародного туризму.
4. Методи типології в географії туризму. Туристична типологія країн.
5. Картографічний метод та форми його використання в географії туризму. Перспективи використання картографічного методу в географії туризму.

Тема 3 Географія туристських потоків, доходів та витрат

Питання для самоконтролю:

1. Фактори формування туристичних потоків. Об'єктивні (внутрішні та зовнішні, залучення, обмеження та розподілу) та фактори регулювання.
2. Туристський потік та його географічна характеристика. Найважливіші показники вимірювання туристичних потоків та їх загальна характеристика: кількість прибуттів/вибуттів, інтенсивність прибуттів/вибуттів, тривалість перебування.
3. Географічна оцінка туристичних потоків за туристичними регіонами та районами. Сучасні закономірності просторового розподілу туристичних потоків, інвестицій та трудових ресурсів. Нерівномірність туристичних потоків у світі.
4. Географічна оцінка туристичних доходів та витрат. Країни активного та пасивного туризму. Туристичне сальдо. Географія країн та регіонів з туристичними доходами та витратами.

Змістовний модуль 2 Туристичні ресурси світу

Тема 4. Природні туристичні ресурси

Питання для самоконтролю:

1. Сутність основних природних об'єктів, процесів та явищ як туристичних ресурсів та умов розвитку туризму.
2. Природні ресурси першого та другого порядку.
3. Географічна оцінка кліматичних ресурсів. Види туризму, що використовують клімат у якості основного ресурсу. Вплив клімату на формування і розподіл туристичних

потоків. Основні характеристики клімату, що впливають на комфортне самопочуття. Характеристика ступеню комфортності клімату основних кліматичних поясів. Кліматичні курорти та курортні місцевості.

4. Сутність та класифікація гідромінеральних ресурсів. Лікувальна дія гідромінеральних ресурсів. Географічна оцінка гідромінеральних ресурсів. Бальнеологічні та грязьові курорти.
5. Види туризму, що використовують воду у якості основного ресурсу. Вплив водних ресурсів на формування і розподіл туристичних потоків. Географічна оцінка водних туристичних ресурсів. Узбережжя як атрактивна туристична зона. Характеристика та види пляжів. Купальний сезон.
6. Рельєф як туристичний ресурс та умова формування інших туристичних ресурсів. Види туризму, що використовують рельєф у якості основного туристичного ресурсу.
7. Географічна оцінка біотичних туристичних ресурсів. Туристична характеристика основних природних зон світу. Ландшафтні туристичні ресурси.
8. Природно-антропогенні туристичні ресурси. Найбільш відомі природно-антропогенні туристичні ресурси світу.

Тема 5 Антропогенні туристичні ресурси

Питання для самоконтролю:

1. Географічна оцінка археологічних туристичних ресурсів. Туристична привабливість найбільш відомих археологічних пам'яток світу.
2. Архітектурні туристичні ресурси та їх географічна характеристика. Список всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.
3. Найвідоміші музеї світу. Розважальні заклади як туристична атракція. Найбільш відомі розважальні заклади світу.
4. Подійні та біосоціальні ресурси та їх поширення.
5. Етнографічні ресурси та їх поширення. Традиції та ремесла.

Змістовний модуль 3 Географія спеціальних видів туризму

Тема 6 Географія рекреаційних видів туризму

Питання для самоконтролю:

1. Географічна характеристика купально-пляжного туризму. Інфраструктура купально-пляжного туризму. Географія центрів купально-пляжного туризму в світі.
2. Географічна характеристика лікувально-оздоровчого туризму. Види лікувально-оздоровчого туризму. Типологія курортів. Основні світові курорти та центри лікувально-оздоровчого туризму.
3. Географічна характеристика круїзного туризму. Види круїзів. Круїзні судна. Географія круїзного туризму.

Номенклатура:

Моря: Середземне, Адріатичне, Тірренське, Іонічне, Егейське, Мармурове, Чорне, Балтійське, Північне, Норвезьке, Карибське, Червоне, Південно-Китайське, Яванське, Андаманське

Затоки: Біскайська, Ботнічна, Акабська, Сіамська,

Острови: Капрі, Іск'я, Мальта, Кіпр, Балеарські о-ви, Корсика, Сардинія, Сицилія, Канарські о-ви, о-ви Мадейра, Бермудські о-ви, Багамські о-ви, Куба, Ямайка, Гаїті, Малі Антільські о-ви, Сейшельські о-ви, Маврикій, Занзібар, Шрі-Ланка, Мальдівські, Суматра, Ява, Балі, Калімантан, Нова Гвінея, Сулавесі, Гавайські о-ви, Галапагоські о-ви.

Тема 7 Географія активних видів туризму

Питання для самоконтролю:

1. Спортивний та пригодницький туризм. Особливості організації та види туризму.
2. Географія наземних видів туризму: пішохідний туризм та трекінг. Пішохідний

туризм в регіонах світу.

3. Гірський туризм та його види: альпінізм, скелелазіння, спелеологія, гірськолижний туризм. Регіони їх поширення.
4. Водний туризм та його різновиди: дайвінг, рафтинг, серфінг. Умови для їх розвитку та основні райони поширення.
5. Інші екстремальні види туризму: сафари, джипінг, космічний туризм.

Номенклатура:

Гори: Альпи, Татри, Карпати, Кавказ, Маанселькя, Скандинавські гори; Хібіни, Уральські гори; Тянь-Шань, Гіндукуш, Памір, Тибет, Каракорум, Гімалаї; Кордильєри, Скелясті гори, Аппалачі; Атлаські гори, Кіліманджаро, Рувензорі, Драконові гори;

Дайвінг-райони: Австралія - Великий Бар'єрний риф; Мексика – п-в Каліфорнія, Мексиканська Рів'єра, о.Косумель; Таїланд – о.Пхукет; Єгипет – Шарм-ель-Шейх; Беліз – заповідник “Бар'єрний риф”, Еквадор – Галапагоські о-ви, США – Гавайські о-ви; Мальдівські о-ви;

Світові центри серфінгу: Сафага, Дахаб (Єгипет), береги Акабської затоки, о. Сал, (Кабо Верде), Тарифа (Гібралтарська протока, Іспанія), п-в Корнуолл (Великобританія), Гаваї, штати Каліфорнія і Флорида у США.

Тема 8 Географія культурно-пізнавального та подійного туризму

Питання для самоконтролю:

1. Географічна характеристика культурно-пізнавального туризму. Види культурно-пізнавального туризму. Географія найбільш атрактивних маршрутів та регіонів культурно-пізнавального туризму.
2. Географічна характеристика подійного туризму. Класифікація подійного туризму. Географія турів, центрів та регіонів подійного туризму. Потенціал та перспективи розвитку подійного туризму.

Тема 9. Географія релігійного, ділового, сільського та екологічного видів туризму

Питання для самоконтролю:

1. Підходи до визначення релігійного туризму. Паломництво ат релігійний туризм культурно-пізнавального характеру. Види, функції та особливості паломництва. Релігійні та культові центри. Географія центрів та регіонів паломництва та релігійного туризму у християнстві, ісламі, буддизмі, іудаїзмі.
2. Видова структура ділового туризму. Географія бізнес-турів, виставково-конгресного туризму та інсентив-туризму.
3. Види сільського туризму та його поширення у світі.
4. Підходи до визначення та ознаки екологічного туризму. Види екологічного туризму. Об'єкти та інфраструктура екологічного туризму. Географія центрів та регіонів розвитку екологічного туризму.

Номенклатура:

Релігійні центри світу: Єрусалим, Рим, Турин, Неаполь, Барі, Аахен, Трір, Віттенберг, Женева, Цюрих, Париж, Лурд, Шартр, Сантьяго-ді-Компостелла, Авіла, Фатима, Ченстохова, Сергіїв Посад, Соловецькі острови, Козельськ, о.Валаам, Санкт-Петербург, Москва, Київ, Почаїв, Стамбул, Афон, Олександрія, Апаресіда (Бразилія), Гуадалупе (Мексика), Мекка, Медина, Кайруан, Хеврон, Багдад, Кербела (Ірак), Неджеф (Ірак), Самарканд (Узбекистан), Лумбіні (Непал), Бодхгая (Індія), Сарнатх (Індія), Кушінара (Індія), Канді (Шрі-Ланка), Нара (Японія), Бадрінатх (Індія), Палітана (Індія).

ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Індивідуальна робота студентів має творчо-пошуковий характер і має сприяти розвиткові у студента вміння критично мислити, оцінювати сучасний стан та тенденції розвитку рекреаційної географії, визначати проблеми, що супроводжують розвиток даної галузі та самостійно шукати шляхи виходу з даної ситуації, творчо опрацьовувати інформацію.

Результати індивідуальної роботи оформляються окремим звітом, який подається викладачеві для перевірки в установлений термін.

Теми індивідуальних робіт:

1. Природні рекреаційно-туристичні ресурси ...*(будь-яка країна світу)*
2. Антропогенні рекреаційно-туристичні ресурси ... *(будь-яка країна світу)*
3. Розвиток рекреаційного туризму ... *(будь який туристичний регіон або країна світу).*
4. Розвиток круїзного туризму в ...*(будь який туристичний регіон або країна світу).*
5. Розвиток лікувально-оздоровчого туризму в ...*(будь який туристичний регіон або країна світу).*
6. Розвиток активних видів туризму в...*(будь який туристичний регіон або країна світу).*
7. Розвиток культурно-пізнавального туризму в ...*(будь який туристичний регіон або країна світу).*
8. Розвиток подійного туризму в ...*(будь який туристичний регіон або країна світу).*
9. Розвиток релігійного туризму в ...*(будь який туристичний регіон або країна світу).*
10. Розвиток ділового туризму в ...*(будь який туристичний регіон або країна світу).*
11. Розвиток екологічного туризму в ...*(будь який туристичний регіон або країна світу).*
12. Розвиток сільського туризму в ...*(будь який туристичний регіон або країна світу).*

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Оцінка ECTS	Оцінка (за національною шкалою)	Модуль 1 (бали) питома вага 0,30	Модуль 2 (бали) питома вага 0,35	Модуль 3 (бали) питома вага 0,35	Сума балів
A	5 (відмінно)	27-30	32-35	32-35	90-100
B,C	4 (добре)	22-26	27-31	27-31	75-89
D,E	3 (задовільно)	18-21	21-26	21-26	60-74
FX	2 (незадовільно)	9-17	13-20	13-20	35-59
F	2 (незадовільно)	0-10	0-12	0-12	0-34

Критерії оцінки змістовного модуля 1

Оцінка	Усна відповідь	Звіти за практичні роботи	Модульна контрольна робота	Сума балів
5 (відмінно)	9-10	8-10	10	27-30
4 (добре)	7-8	8-10	8-9	22-26
3 (задовільно)	6-7	6-7	6-7	18-21
2 (незадовільно)	3-5	3-6	3-5	9-17
2 (незадовільно)	0-3	0-3	0-2	0-8

Критерії оцінки змістовного модуля 2

Оцінка	Усна відповідь	Звіти за практичні роботи	Індивідуальні завдання	Модульна контрольна робота	Сума балів
5 (відмінно)	9-10	5	8-10	10	32-35
4 (добре)	7-8	4	8-10	8-9	27-31
3 (задовільно)	6-7	3	6-7	6-7	21-26
2 (незадовільно)	3-5	2	3-6	3-5	13-20
2 (незадовільно)	0-3	0-2	0-3	0-2	0-12

Критерії оцінки змістовного модуля 3

Оцінка	Усна відповідь	Звіти за практичні роботи	Географічна номенклатура	Модульна контрольна робота	Сума балів
5 (відмінно)	9-10	5	8-10	10	32-35
4 (добре)	7-8	4	8-10	8-9	27-31
3 (задовільно)	6-7	3	6-7	6-7	21-26
2 (незадовільно)	3-5	2	3-6	3-5	13-20
2 (незадовільно)	0-3	0-2	0-3	0-2	0-12

МІНІМАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ

З тими студентами, які до проведення підсумкового семестрового контролю не встигли виконати всі обов'язкові види робіт та мають підсумкову оцінку від 35 до 59 балів (за шкалою оцінювання), проводяться додаткові індивідуальні заняття, за результатами яких визначається, наскільки глибоко засвоєний матеріал, та чи необхідне повторне вивчення дисципліни.

Дисципліну можна вважати такою, що засвоєна, якщо студент:

1) знає:

- що таке географія туризму, її предмет та завдання;
- може назвати сучасні концепції географії туризму;
- може перерахувати основні методи збору інформації для проведення географічних досліджень в галузі туризму;
- туристичні регіони та райони світу;
- основні закономірності та тенденції розподілу туристичних потоків у світі;
- що таке туристичний потенціал території, туристичні ресурси та умови;
- основні властивості туристичних ресурсів;
- основні підходи до класифікації туристичних ресурсів;
- особливості просторового розповсюдження туристичних ресурсів природного та антропогенного походження;
- географію відпочинкового, оздоровчо-лікувального, круїзного, спортивного, культурно-пізнавального, ділового, релігійного туризму;

2.) вміє:

- використовувати методики географічних досліджень в туризмі

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ОСНОВНА

1. Алешугіна Н.О., Зеленська О.О., Смаль І.В. Основи туристичного країнознавства: опорний конспект у таблицях і схемах [Текст] / Н.О.Алешугіна, О.О.Зеленська, І.В.Смаль – Ніжин, Видавництво НДУ, 2010 р.
2. Алешугіна Н.О., Зеленська О.О., Смаль І.В. Туристичне країнознавство у таблицях і схемах [Навчальний посібник] / Н.О.Алешугіна, О.О.Зеленська, І.В. Смаль. - Ніжин: ППЛисенко М.М., 2011 – 387 с.
3. Бабкин А.В. Специальные виды туризма [Текст]. / А.В.Бабкин. – Р.-н.-Д.: Феникс, 2008. – 252 с.
4. География туризма: учебник [Текст] / под. ред. А.Ю.Александровой. – М.: КНОРУС, 2013. – 592 с.
5. Глушко А.А., Сазыкин А.М. География туризма [Текст]. / А.А.Глушко, А.М.Сазыкин. – Владивосток: Изд-во Дальневосточного гос. университета, 2002 – 265 с.
6. Ердавлетов С.Р. География туризма: история, теория, методы, практика [Текст] / С.Р.Ердавлетов. – Алматы, 2000. – 333 с.
7. Покоłodна М.М. Рекреация география [Текст] / М.М.Покоłodна. – Харків: ХНАМГ, 2012. – 275 с.
8. Рекреацияно-туристичні ресурси України з основами туристичного ресурсознавства / Н.О.Алешугіна, О.В.Барановська, М.О.Барановський, О.О.Зеленська, І.В.Смаль, І.М.Філоненко. – Ніжин: Видавець Лисенко М.М., 2014. – 520 с.
9. Романов А.А., Саакянц Р.Г. География туризма [Текст] / А.А.Романов, Р.Г.Саакянц. - М.: 2002.
10. Самойленко А.А. География туризма: введение в дисциплину [Текст] / Самойленко А.А.. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2006. – 368 с.
11. Смаль І.В. Основи географії рекреації і туризму: Навчальний посібник. – Ніжин: Видавництво НДПУ імені Миколи Гоголя, 2004. – 264 с.
12. Смаль І.В. Туристичні ресурси світу [Текст] / І.В.Смаль. – Ніжин: НДУ, 2010. – 336 с.

ДОДАТКОВА

1. Атлас чудес света: Выдающиеся архитектурные сооружения и памятники всех времён и народов [Текст]. – М., 2000.
2. Бейдик О.О. Словник-довідник з географії туризму, рекреалогії та рекреаційної географії [Текст] / О.О.Бейдик. – К.: Палітра, 1997. – 130с.
3. Блїй Г. де, Мулер Пітер. Географія: світи, регіони, концепти [Текст] / Г. де Блїй, Пітер Мулер. – К.: Либідь, 2004. – 740 с.
4. Весь мир: Энциклопедический справочник [Текст]. – Минск: Литература, 1996.
5. Александрова А.Ю. Международный туризм [Текст] / А.Ю.Александрова. – М.: Аспект-Пресс, 2002. – 470 с.
6. Економіка зарубіжних країн [Текст] / А.С.Філіпенко та ін. – К.: Либідь, 1996. – 416 с.
7. Квартальнов В.А. Туризм. [Текст] / В.А.Квартальнов. - М.: 2000.
8. Крачило М.П. Географія туризму [Текст] / М.П.Крачило.- К.: Вища школа, 1987.
9. Кусков А.С., Голубева В.А. Рекреационная география [Текст] / А.С.Кусков, В.А.Голубева. – М.: Флинта, 2005 – 494 с.
10. Мироненко Н.С., Твердохлебов И.Т. Рекреационная география [Текст] / Н.С.Мироненко, И.Т.Твердохлебов. – М.: Изд-во МГУ, 1981. – 208с.

11. Преображенский В.С., Зорин И.В., Квартальнов В.А., Веденин Ю.А. и др. Теория рекреологии и рекреационной географии [Текст] / В.С.Преображенский, И.В.Зорин, В.А.Квартальнов, Ю.А.Веденин. - М.: 1992.
12. Социально-экономическая география зарубежного мира [Текст] / Под ред. В.В.Вольского. – М.: КРОН-Пресс, 1998. – 591 с.
13. Страны и народы. Научно-популярное географо-этнографическое издание в 20-ти томах. М.: 1978-85.
14. Страны и народы. Научно-популярное географо-этнографическое издание в 20-ти томах [Текст]. М.: 1978-85.
15. Страны и народы: Энциклопедия [Текст]. – С.-Пб.: Дельта, 1997.
16. Страны мира: Справочник для эрудитов и путешественников [Текст]. – Харьков, 2006. – 384 с.

